

Mi smo mi!

Pred očmi imamo šest zvezkov novega hrvaškega lista „Nade“. To vam je leposloven list s podobami v veliki meri: oblika lepa in velika, podobe mnoge, večinoma izvirne in res umetne, za berilo skrbi mnogo pisateljev. List izhaja v Sarajevu, in izdaja — ali če hočete, podpira — ga deželna vlada.

Ko sem prvič čital o tej stvari v nekih novinah, mislil sem, da je v tem poročilu kaka tiskovna pomota, da naj bi se morda čitalo namestu: „s podporo deželne vlade“ prav: „v podporo deželni vladi“ ali kako drugače. A ko sem dobil sam list v roke in ga gledal in gledal — zmajal sem z glavo in rekel: „Kaj takega se dá storiti le v Bosni!“

Bosanska deželna vlada torej pomaga z denarjem in sicer jako bogato, jako darežljivo, da se izdaje za Bošnjake, za Hrvate v latinici in za Srbe v cirilici leposloven in ilustriran list. Zakaj? Čemu?

Pač zato, ker bosanska deželna vlada umeva pomen leposlovnega lista s podobami; zato, ker vé, da to ni samo igrača in kratkočasje, ampak je za narod preimenitno delo; zato, ker ima pred očmi ne samo narodov gmotni, ampak tudi duševni napredek; zato, ker vé, da zahteva tako delo veliko žrtev, in da treba zanj mnogo denarja, da treba vsestranske vspodbude in podpore, ako naj se izdaje list lep in dostojen naroda in njegove vlade. In čemu? V ta namen, da se združijo vse narodove sile, vsi vneti narodnjaki, vsi razumniki v duševno delo in se zavedó, koliko more narod, ki je jedin, jednih mislij, jednega srca. To zavest hoče buditi „Nada“, kar nanzanja tudi ime samo, ker se njeni ustanovniki nadejajo boljše bodočnosti.

Ob tem ogledovanju in prebiranju lista, ki je zares jako vesel pojav na slovanskem jugu, navdala me je trpka misel in grenkost je napolnila srcé: Da, tako v Bosni; in kako pri nas?

Še nikdar se niso narodi tako živo zavedali, kaj so, kakor dandanes. Sicer se bo skoro gotovo narodnostna ideja polagoma umaknila socialni ideji, a popolnoma ne more nikdar izginiti, kakor je tudi med narodi živela ob vseh časih. Gledé na razne njene dobre in slabe strani govorim tu samo o jedni dobri strani, da rojake druží in vnema za yéliká dela. In prav ta velika dela so namen narodov. Ker dolžnosti za življenje imajo ne samo posamezni ljudje, ampak tudi celi narodi, in sicer važne in velike dolžnosti. Da naj se narodi zavedajo teh velikih svojih dolžnostij, to ni poganska misel, marveč razo-

denje samo nam jo kaže najlepše. Bog bi se bil lahko učlovečil iz jedne same družine, ne da bi se bilo vedelo dve tisočletij poprej, h kateremu narodu bi spadala tista družina. Toda učlovečil se je, kakor znano, iz judovskega izvoljenega ljudstva ali naroda. Dati človeštvu Mesijo ali rešitelja, to je bila vélika naloga vsega judovskega naroda. Za to nalogo je Bog Abrahamov rod ustanovil in določil, za to nalogo je Izraelce razmnožil, v ta namen je očakom obljubil zarod obilen kakor zvezde na nebu in pesek ob morju. Ko bi bil hotel judovski narod umevati to véliko nalogo!

Na podoben način ima vsak drug narod svojo véliko nalogo, ter je poklican in ustvarjen od Boga, da izvršuje svoje véliko delo. Imajo tako nalogo mali, imajo jo veliki narodi. Pravična zgodovina govori o nekdanjih narodih in sodi njihova dela; o sedanjih narodih bo govorila prihodna zgodovina ter bo sodila njihova dela.

Marsikatera dela so dovršili narodi, a moč časa je podrla in izbrisala, kar so naredili. Podrlo se je največ tega, kar so naredili telesnega ali tvarinskega, a ostalo je večinoma to, kar so storili duševnega. Zato živé Grki še dandanes v spominu vseh omikanih ljudij, ker so dovršili velika duševna dela; a Huni in Mongoli živé v spominu le kot grozno strašilo, ker so delovali samo telesno, ali boljše, ker so samo pokončevali.

Da je bilo današnje nemško cesarstvo skovano z železom in ognjem in krvjo, to si bodo zapomnili naši potomci v šolah, ko ga morda že davno več ne bo, kakor govorimo o cesarstvu Napoleonovem. Zgodovina človeštva ne bi tega posebno počevala, če bi se poleg tega ne kazala tudi velika duševna sila nemškega naroda. In Nemci se hvalijo, da so z duševno silo zmogli nasprotnike, in da imajo dandanes nekako prvaštvo v Evropi zaradi svoje umnosti. Da — narodi imajo svoje vélike naloge in izvršujejo svoja vélika dela. Srečni, ako težé na duševno stran, zakaj duševna njihova dela so trajna.

Ko govorim o vélikih delih, katerá naj izvršujejo narodi, seveda ne preziram prvega in najpotrebnejšega dela za svoje izveličanje ali za poveličanje pred Bogom v večni slavi. Kar se stori za ta namen, to je večno in se ne bo nikdar pozabilo. Narodove krščanske kreposti, narodova lepa dela za čast božjo in svoje izveličanje — vse to je zapisano v knjigi večnega življenja. Da je naš slovenski narod branil Turkov vero svojo, da so bili za njegovim hrbtom sosede varni, da

je naš narod nekda gradil neštevilne cerkve in jih stavil na najvišje hribe kot spomin in opomin božjega čiščenja: to se ne bo pozabilo nikdar.

Poleg te prve naloge ima dandanes naš narod kot glavno — kulturno nalogo, to je, nalogo, da se duševno izобрази, povzdigne, okrepi, da ga ta misel duševnega napredka prešine popolnoma, prevzame mu vse njegovo bitje in ga vzbudi, vname, navduši za veliko narodno delo na polju prosvete.

Ne kličemo v tem zmislu sedaj svojemu narodu v prvič, ne kličemo zadnjič. Preimenitna je ta naloga, tudi najtežje delo za to nalogo nas ne straši. V trušču in hrušču današnjih bojev mora biti vendar nekdo, ki kliče in vabi in priganja in sili k delu, ki je za naš narodni obstanek tako potrebno. V današnji medsebojni mržnji in mrzloti mora biti vendar nekdo, ki meče ognja med one domoljube, ki imajo v srcu še pripravna tla za vzore. V današnjem žalostnem stanju našega slovenskega ljudstva, ki omaguje, ki ne vé ne na desno ne na levo, treba pač oznanjati mu: Ne omagaj, ljudstvo! Ostani zvesto svoji veri in sporočilom svojih očetov, pa napreduj v oliko tvojih otroci! Olike tista, ki te bo osrečila, pa ni druga, kakor krščanska. Da, to je treba glasno oznanjati med slovenski svet, predno se ukorenini pri nas kaj takega, kakor pri nekaterih novejših narodih.

Naš ponosni in zavedni Gorenjec ima navado potrkati se na prsi, in zaklicati: Mi smo mi! Zaradi tega ponosa ne zamerjamo Gorenjcem; saj le preradi utajujemo in celo zaničujemo to, s čimer bi se morali očitno pred svetom ponašati: svojo vero in narodnost. Naj bi le rekel Gorenjec, naj bi klical vsak Slovenec v plemenitem pomenu in zmislu: Mi smo mi, to je: Mi hočemo biti mi! Mi hočemo biti zvesti načelom svojih očetov, mi hočemo biti verni Slovenci, trdni in neupogljivi.

A to ni dovolj; samó govoriti in ponašati se ne velja nič. Treba delati in zopet delati in zopet delati. In prav v ta namen sem poprej razkladal, kaj so vélika narodova dela.

Naše slovstveno delovanje in napredovanje, ki je kos našega vélikega narodovega dela, mora zanimati in pridobivati za-se ves naš narod. In če hočemo to, moramo stati vsi na jedni podlagi in delati z enakim namenom. Ta načela smo pojasnili že večkrat, in odveč bi bilo, zopet jih razkladati in zagovarjati.

In sedaj nekoliko pro domo! Ne nevolja, marveč bridka žalost nas prešinja¹⁾, ko se oziramo

¹⁾ Še pred poldrugim mesecem je uredništvo pisalo na platnicah nekoliko drugače. Ne smemo hvaliti dneva pred večerom. Sicer pa nam ni in ne bo nikdar izginilo

na okrog in vidimo, kaj storé ptuji narodi za svoje ilustrovane liste, in kaj večinoma Slovenci za svoj jedini večji ilustrovani list. Res, štejemo zvestih prijateljev lepo število, ki nas semtertje vnamejo in tolažijo, posebno pa še podpirajo z dobrimi spisi: a tudi takih znancev ni premalo, ki nam dajejo sem ter tje rajši kako brco, kakor pa da bi nam rekli dobrohotno besedo ali nas podpirali vsaj z naročnino. O — bosanska „Nada“, kateri cvete milost tvoje vlade, ljubezen Bošnjakov in navdušenost vseh Hrvatov: le na Slovensko nikar!

Slovenci nas pač toliko poznajo, da nam verujejo, če pravimo: Zastran naše osebe nam je vse jedno, ali nas kdo podpira ali preganja. A zaradi stvari, zaradi občinstva, katero se bega in razdvaja, nas boli, kadar kdo ruši in podira naše delo. Naj se le lotijo dela spretnejše in srečnejše roke, radi jim vse izročimo, če bo le v prid narodu in v večjo čast božjo!

Mi smo mi! Tako ne kličemo mi, ki zastopamo ta-le list, marveč želimo biti pohlevni, skromni, ko bi se dalo — tudi nepoznani: toda narodu svojemu želimo ne samo, da bi bahato sam sebe varal, ampak res kaj bil; narodnjakom, da bi ne iskali sami sebe, ampak naroda; voditeljem, da bi se hoteli zatajevati, pozabljeni osebnih stvari, krivic in neugodnosti, ter velikodušno segli si v roko v prid Slovincem; prvakom, da bi hoteli poznati le jedno prvaštvo, kdo namreč more največ storiti in prvačiti v žrtvah za občno korist Slovencev. — V tem zmislu naj bi se razlegalo po domovini: Mi smo mi, t. j.: Mi vsi smo dobri katoličani in odlični domoljubi, ne pa, da bi vsak Slovenec v svojem kotu razgrajal med peščico pristašev s svojim: „Mi smo mi“.

Kadar bo tako mišljenje zavladalo po domovini, potem se bo tudi našemu delu godilo bolje; potem bodo spoznali tudi nasprotniki in godrnjači naše namene in odobrili naše ravnanje. — — —

Take misli so me navdajale, ko sem listal bosansko „Nado“.

Pač še neka druga misel se mi je vzbujala: pomiloval sem „Nado“, da mora pod svojim krilom družiti katoličane, pravoslavne in mohamedane. Zato ni v listu ničesar, kar bi spominjalo krščanstva. Mislil sem na to in bil zopet vesel „Dom in Svet“-a.

upanje o lepši bodočnosti. Kri ni voda. Kristusov jarem je sladak; če nam izpreminja grenkobo v sladkost, sprejeli ga bodo naposled tudi drugi rajši kakor jarem jeze, dvoma in nezaupnosti.